

U TALUTSHEDZA NYENGEDZEDZO YA PHESHENI

Bodo ya Vhathogomeli ya GEPF i khou divhadza uri vhatu vho nothaho vhane vha hola phesheni vha do engedelwa nga 4.5% kha phesheni yavho ya nwedzi u bva nga dzi 1 dza Lambamai 2011. Tsheo ya u netshedza nyengedzedzo yo dzhiwa ho sedzwa zwithu zwinzhi, zwa ndeme kha zwenezwo ndi: tshelede ya nyengedzedzo kha reithi ya inflesheni (CPI) na tshelede ine Tshikwama tshi nga i kona hu si na u khakhisa phesheni dza tshifhinga tshi daho. Nyengedzedzo ya 4.5% i lingana na 100% ya CPI (reithi ya inflesheni). Nahone i dovha ya ita uri levele ya u shavhedza ya GEPF i dzule i kha vhuimo vhune ha todiwa u ya nga mbekanyamaitele dzayo na milayo. Nga nnda ha iyi nyengedzedzo ya 4.5%, nyengedzedzo ya vho salelaho murahu i do badelwa vhatu vhane ndeme ya phesheni yavho ya vha yo tsa u bva tshe vha notha zwi tshi khou itiswa nga inflesheni.

MBUDZISO DZINE DZA ANZELA U VHUDZISWA

1. Naa nyengedzedzo ya phesheni ya nwaha nga nwaha i tiwa hani?

Milayo ya Tshikwama tsha Phesheni tsha Vhashumi vha Muvhuso (Government Employees Pension Fund (GEPF)), khathihi na Nyengedzedzo ya Phesheni na Mbekanyamaitele dza levele dza Tshikwama zwi netshedza mutheo wo shumiswaho u ta nyengedzedzo ya nwaha nga nwaha kha dziphesheni. U ya nga aya manwalo, Bodo ya Vhathogomeli (Board of Trustees) ya GEPF (Bodo) i nga tangananedza nyengedzedzo arali, nga murahu ha musi nyengedzedzo yo netshedzwa, levele ya u shavhedza ya Tshikwama ya vha i ntha ha levele ya u shavhedza yo randelwaho ya fhasisa. Levele ya fhasisa ya u shavhedza ya zwino i bula uri ndaka dza Tshikwama dzi fanela u katela phesenthe dza 90 dza zwikolodo zwatsho.

Nyengedzedzo ya nwaha nga nwaha i vhone yo vhumbe nga **zwiqida zwiraru** sa zwe zwa sumbedziswa zwone kha Mbekanyamaitele ya Nyengedzedzo ya Phesheni ya GEPF ye ya tangananedzwa nga Bodo (U itela u sumbedzela, datumu dzi re afho fhasi ndi dza nyengedzedzo dza dzi 1 Lambamai 2011):

- **Nyengedzedzo ya mutheo.** Ndi phesenthe dzi si ho fhasi ha dza fusumbe thanu (75%) dza nyengedzedzo ya mbalokati kha indekisi ya mutengo wa vhashumisi (consumer price index (CPI)) ya zwithu zwothe nga tshifhinga tsha minwedzi ya 12 (u bva nga dzi 1 Nyendavhusiku 2009 u swika nga dzi 30 Lara 2010) kha vhatu vhothe vho nothaho nga kana phanda ha dzi 1 Lambamai 2010. Vhatu vho nothaho nga murahu ha iyi datumu vha do wana fhedzi mukovhe une wa netshedzwa u ya nga tshifhinga tshe vha tshi fhedza vho notha wa nyengedzedzo zwi tshi ya nga tshivhalo tsha minwedzi ya u notha.
- **Nyengedzedzo ya vho salelaho murahu.** Ndi ya vhatu vho nothaho nga kana phanda ha dzi 1 Lambamai 2010, ndi tshelede ine ya do engedzedza phesheni (nga murahu ha musi ho netshedzwa nyengedzedzo ya mutheo na nyengedzedzo ine ya tshimbilelana na inflesheni) kha phesheni ya u thoma kha tshelede ya u notha kana phesheni yo engedzedzwaho nga phesenthe dza dana (100%) ya tshanduko ya CPI u bva nga datumu ya u notha u swika nga dzi 30 Lara 2010, kana tshelede ya fhasi ine Tshikwama tshi nga i kona, fhedzi i ntha ha phesenthe dza fusumbe thanu.
- **Nyengedzedzo ya u dadzisa..** Nyengedzedzo inwe na inwe yo tiwaho nga Bodo ine ya si tshimbilelane na nyengedzedzo ya inflesheni.

Hu tea u ombedzelwa uri kushumele kwa masheleni na u khwaṭha ha Tshikwama sa zwe zwa sumbedziswa zwone nga levele ya u shavhedza zwi ḑo laula nyengedzedzo ine Tshikwama tsha ḑo i kona nahone a zwi nga ḑo khakhisa u swikelelwa ha ndivho dza zwa masheleni dza Tshikwama dza tshifhingani tshi ḑaho. Tshanduko kha nyimele dza ikonomi dzi kwama thwii kubindudzele kwa Tshikwama, zwa ita uri hu vhe na tshanduko kha levele ya u shavhedza (Ndi uri, reshio ya ndaka dza Tshikwama zwi tshi vhambedzwa na zwikolodo zwatsho kana vhuḑifhinduleli ha zwa masheleni kha miraḑo). Levele ya nyengedzedzo dza phesheni ine Tshikwama tshi nga i kona na yone i shanduka ṅwaha nga ṅwaha. Ngauralo, a zwi konadzei (kana a zwi ṭodei) u engedzedza zwipiḑa zwoṭhe zwiṅa zwo bulwaho afho ṅṭha ṅwaha muṅwe na muṅwe.

2. Ndi nnyi ane a dzhia tsheo malugana na nyengedzedzo?

Ekitshuari ya Tshikwama i sedzulusa vhuimo ha masheleni ha Tshikwama ya ṅetshedza zwithu zwo vhalaha kha Bodo zwine vha tea u zwi dzhiela ṅṭha malugana na uri zwi kwama hani vhuimo ha masheleni ha Tshikwama. Nga murahu ha zwenezwo Bodo i dzhia tsheo nga ha nyengedzedzo u ya nga ṭhoḑisiso na nyeletshedzo ya ekitshuari, na u dzhiela ṅṭha u swikelelea ha nyengedzedzo ho sedzwa uri i kwama hani vhuimo ha masheleni ha Tshikwama. Bodo i tea hafhu u khwaṭhisedza uri nyengedzedzo i tshimbilelana na Milayo na Mbekanyamaitele dza Tshikwama sa zwe zwa ṭalutshedziswa zwone kha Mbudziso ya 1 afho ṅṭha. Nga murahu ha afho, Bodo i ḑivhadza Ministṭa wa Gwama nga ha levele ya nyengedzedzo nahone a nga ṅetshedza mihumbulo hune a vhona zwo tea.

Naho Bodo i tshi dzhiela ṅṭha zwithu zwo fhambanaho malugana na u ta nyengedzedzo, tsumbo, nyengedzedzo ya u angaredza yo lavhelelwaho kha miholo ya tshumelo dza muvhuso kana nyengedzedzo kha magavhelo a zwa matshilisano, tshithu tsha ndeme malugana na u dzhia tsheo nga ha levele ya nyengedzedzo ya phesheni ndi uri Tshikwama tshi nga kona kana u swikelela vhugai.

3. Naa nyengedzedzo kha phesheni nga 2011 ndi vhugai nahone ndi ngani ho dzhiwa tsheo yeneyo?

- **Nyengedzedzo ya mutheo.** U ya nga Mbekanyamaitele ya Nyengedzedzo ya Phesheni, nyengedzedzo ya mutheo a i ho fhasi ha phesenthe dza fusumbe ṭhanu (75%) ya nyengedzedzo ya phesenthe ya mbalokati kha CPI kha ṅwaha u swika nga dzi 30 Lara 2010. Nyengedzedzo ya CPI ya mbalokati ya vhukuma nga itshi tshifhinga ho vha hu 4.5%. Zwi tshi khou itiswa nga **kushumele kwavhuḑi kwa masheleni** a Tshikwama kha ṅwaha wo fhiraho, Bodo ya Vhaṭhogomeli yo kona u ṭanganedza nyengedzedzo ya phesenthe ya 4.5 kana 100% ya CPI. Ngauralo **nyengedzedzo ya phesheni ya 4.5%** i ḑo thoma nga dzi 1 Lambamai 2011.
- **Nyengedzedzo ya vho salelaho murahu.** Ndivho ya iyi nyengedzedzo ndi u khwaṭhisedza uri maanḑa a u renga a phesheni (sa musi a tshi elwa nga CPI) a dzula o tou ralo, fhedzi a sa khakhisi vhuimo ha Tshikwama ha masheleni. Nga mulandu wa nyengedzedzo ya phesheni yo ṅetshedzwaho miṅwahani i si gathi yo fhiraho (kha vha sedze phindulo ya Mbudziso ya vhu 4), murekanyo nga ekhitshuari

u sumbedza uri ndi vhathu vho nothaho vha si gathi vhane vha tea u wana nyengedzedzo ya vho salelaho murahu uno n̄waha.

- **Nyengedzedzo ya u ḡadzisa.** Ho sedzwa u sa vha hone ha Fhulufhelo kha zwa masheleni na ikonomi zwi tshi khou itiswa nga u tsa ha ikonomi kha ḡifhasi nga vhuphara na u kwamea ha Tshikwama nga n̄ḡila i si yavhuḡi hune hu nga vha hone, Bodo i khou humbula uri zwi ḡo vha zwi songo tea u ḡetshedza nyengedzedzo ya u ḡadzisa nga 2011.

4. Naa nyengedzedzo ya phesheni ye ya ḡetshedzwa kha fumi ya miḡwaha yo fhiraho ndi vhugai?

Datumu ya u thoma ha nyengedzedzo	Nyengedzedzo ya Phesheni ḡetshedzwaho	ya Nyengedzedzo ya CPI ya mbalokati u bva nga dzi 1 Nyendavhusiku u swika nga dzi 30 Lara	Reshio ya Nyengedzedzo ya Phesheni kha nyengedzedzo ya CPI
1 Lambamai 2002	6.00%	5.93%	101%
1 Lambamai 2003	7.00%	8.49%	82%
1 Lambamai 2004	5.25%	6.99%	75%
1 Lambamai 2005	5.50%	1.14%	482%
1 Lambamai 2006	4.50%	3.35%	134%
1 Lambamai 2007	5.50%	4.45%	124%
1 Lambamai 2008	7.00%	6.82%	103%
1 Lambamai 2009	9.00%	10.93%	82%
1 Lambamai 2010	5.60%	7.4%	75.67%
1 Lambamai 2011	4.50%	4.50%	100.0%

U bva kha thebulu i re afho n̄ḡha zwi a vhonala uri nyengedzedzo ya phesheni ya zwino yo fhira nyengedzedzo ya phesheni ya mutheo nahone yo dovha hafhu ya fhira 100% ya nyengedzedzo ya CPI.

5. Ndi ngani vhathu vhane vha hola phesheni vha tshi tea u wana bonasi nga n̄wedzi wavho wa mabebo?

Zwikwama zwa phesheni zwo fhambanaho zwi na mbekanyamaitele dzo fhambanaho dza u engedzedza phesheni. Tsumbo, GEPF i na ḡeveḡe n̄ḡa dza

nyengedzedzo dzine bodo ya nga dzi ḡivhadza: Nyengedzedzo ya mutheo, iñwe nyengedzedzo ya inflesheni, nyengedzedzo ya vho salelaho murahu na nyengedzedzo ya u ḡadzisa (kha vha sedze phindulo ya Mbudziso ya 1). Zwiñwe zwi kwama zwi na mbekanyamaitele dzo fhambanaho nahone zwi nga badela bonasi nga ñwedzi wa mabebo khathihi na nyengedzedzo ya phesheni ya u angaredza i re fhasi kana phesheni ya ñwedzi nga ñwedzi i re fhasi. Hu nga vha ho shumiswa ḡila ifhio kana ifhio, ḡila dzo fhambanaho dza u badela phesheni dzi tea u vha dzi tshi swikelelea nga tshikwama tsha phesheni tshenetsho.

6. Naa nyengedzedzo ndi vhugai nga tshelede?

Ndeme ya Rannda ya nyengedzedzo i laulwa nga phesheni ine muthu o nothaho a vha nayo zwino. Tsumbo, arali muthu o nothaho zwino a vha a tshi khou wana R1000 nga ñwedzi nyengedzedzo ya phesheni ndi 4.5% u bva nga dzi 1 Lambamai 2011.

7. Naa ndi ngani vhathu vho nothaho vha tshi wana nyengedzedzo ḡhukhu hu tshi vhambedzwa na nyengedzedzo ya miholo ya vhashumi vha muvhuso (miraḡo ine ya kha ḡi shuma)?

Tshithu tsha u thoma tshine Bodo ya tea u tshi ita ndi u vhea nyengedzedzo ya phesheni ine Tshikwama tsha ḡo i swikelela. Arali Tshikwama tshi na iñwe tshelede yo salaho yo linganaho (**ndaka nnzhi u fhira zwikolodo**), Bodo yo vha i tshi ḡo ḡanganedza nyengedzedzo ine ya tshimbilelana na nyengedzedzo ya miholo ya vhashumi vha muvhuso. Naho zwo ralo, zwi tshi khou itiswa nga nyimele dzi si dzavhuḡi dza ikonomi, Bodo yo shumisa ḡila ya vhuḡali nahone ya vhuḡifhinduleli nga u dzhia tsheo ya uri vha ḡo kona fhedzi u ḡetshedza nyengedzo ya 4.5% ine ya tshimbilelana na inflesheni uno ñwaha.

8. Naa ndi wana lini phesheni yanga?

GEPF i badela phesheni ya ñwedzi nga ñwedzi mathomoni (tshifhinga tshi sa athu swika) kana musi ñwedzi u tshi fhela (tshelede yo salelaho) zwi tshi ya ngauri vha kha tshigwada tshifhio tsha vho nothaho.

Vhathu vho nothaho nga kana phanḡa ha dzi 31 Nyendavhusiku 2002 vha holelwa nga ḡuvha ḡa u thoma ḡa ñwedzi. Vhathu vho nothaho nga murahu ha dzi 31 Nyendavhusiku 2002 vha holelwa nga ḡuvha ḡa u fhedza ḡa ñwedzi.

Vhathu vho nothaho vhane vha hola phesheni yavho mathomoni a ñwedzi vha ḡo holelwa nga maḡuvha a tevhelaho nga 2011:

Ñwedzi	Datumu ya u hola	ḡuvha ḡa u hola
Phando 2011	31/12/2010	ḡavhuḡanu
Luhuhi 2011	01/02/2011	ḡavhuvhili
ḡhafamuhwe 2011	01/03/2011	ḡavhuvhili
Lambamai 2011	01/04/2011	ḡavhuḡanu
Shundunthule 2011	30/04/2011	Mugivhela

Fulwi 2011	01/06/2011	Ḳavhuraru
Fulwana 2011	01/07/2011	Ḳavhuṭanu
Ṱhangule 2011	01/08/2011	Musumbuluwo
Khubvumedzi 2011	01/09/2011	Ḳavhuṭanu
Tshimedzi 2011	01/10/2011	Mugivhela
Lara 2011	01/11/2011	Ḳavhuvhili
Nyendavhusiku 2011	01/12/2011	Ḳavhuṅa
Phando 2012	31/12/2011	Mugivhela
Luhuhi 2012	01/02/2012	Ḳavhuraru
Ṱhafamuhwe 2012	01/03/2012	Ḳavhuṅa

Vhathu vho nothaho vhane vha wana phesheni mafheloni a ṅwedzi vha ḁo holelwa nga maḁuvha a tevhelaho nga 2011:

ṅwedzi	Datumu ya u hola	ḁuvha ḁa u hola
Phando 2011	31/1/2011	Musumbuluwo
Luhuhi 2011	28/02/2011	Musumbuluwo
Ṱhafamuhwe 2011	31/03/2011	Ḳavhuṅa
Lambamai 2011	29/04/2011	Ḳavhuṭanu
Shundunthule 2011	31//05/2011	Ḳavhuvhili
Fulwi 2011	30/06/2011	Ḳavhuṅa
Fulwana 2011	29/07/2011	Ḳavhuṭanu
Ṱhangule 2011	31/08/2011	Ḳavhuraru
Khubvumedzi 2011	30/09/2011	Ḳavhuṭanu
Tshimedzi 2011	31/10/2011	Musumbuluwo
Ḳara 2011	30/11/2011	Ḳavhuraru
Nyendavhusiku 2011	30/12/2011	Ḳavhuṭanu
Phando 2012	31/01/2012	Ḳavhuvhili
Luhuhi 2012	29/02/2012	Ḳavhuraru
Ṱhafamuhwe 2012	30/03/2012	Ḳavhuṭanu

Arali vha na dziṅwe mbudziso malugana na dzi datumu kana mbadelo dza phesheni dza ṅwedzi nga ṅwedzi, vha songo ofha u kwama Senthara ya Luṅingo ya mahala ya GEPF kha 0800 117 669 kana vha dalele Ofisi ya Dzingu i re tsini navho.

OFISI DZA VUNḁU

OFISI KHULWANE

34 Hamilton Street
Arcadia
Pretoria

Bisho

No. 12, Global Office Centre
Circular Drive

Bloemfontein

No. 2 President Brand Street

Polokwane

87(a) Bok Street

Nelspruit

Block A

Ground Floor, Ciliata Building

19 Hope Street

Mafikeng

Office No 4/17

Mega City

Mmabatho

Cape Town

21st Floor

No. 1 Thibault Square

Pietermaritzburg

3rd Floor

Brasfort House

262 Langalibalele Street

Kimberley

11 Old Main Street

DZI OFISI THUKHU**Johannesburg**

2nd Suite, 2nd Floor satellite

Lunga House

124 Marshall Street (c/o Eloff Street)

Gandhi Square Precinct

Marshalltown

Durban

8th Floor

Salmon Grove Chambers

407 Anton Lembede Street (formerly Smith Street)

Port Elizabeth

Ground Floor, Kwantu Towers

Sivuyile Mini-Square

Mthatha

2nd Floor

PRD Building

Sutherland Street